

GazeteVefa



**Müzik Dünyasının
Yetenek Avcısı:
Ahmet Ertegun**



En İlginç Köpek Balığı Türleri



**Christopher
Nolan'ın
Filmografisi**

ZIRHLILAR, ROMANTİKLER, VAMPİRLER: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE AVRUPA SİNEMASI

Merve Abacı

Bir film, pazar akşamımızı nasıl geçireceğimizden hayat görüşümüze şekillendirmeye kadar bizi etkiliyor. Tarihin kimi dönemlerinde insanların yaşamlarına bambaşka şekillerde dokunuyor ve farklı yorumlamalara sahne oluyor. Bir yandan da toplumsal bilinci ve dönemin ruhunu yansıtan bir ayna oluyor. Konu beyaz perdeye yeni buluşlar ve teoriler üst üste eklenerek kolaboratif bir bilgi birikimi oluşturuyor. Geçmişte ve günümüzde ana akım sinemaya yön veren bir aktör olarak Hollywood karşımıza çıksa dahi, yüz yıllık tarihi ile Avrupa sinemasının ve bağımsız eserlerin film sektörüne olan etkisi küçümsenemez. Avrupa sineması bize bambaşka bir anlayış sunuyor ve beyaz perdeye yeni bir yorum ve hikaye getiriyor. Özellikle de iki savaş arasında, tüm değerlerimizin ve bildiklerimizin yıkıldığı, devrimlerin birbiri ardını kovaladığı bir çağda Avrupa sinemasının bu gerçeklikten bağımsız kalmadığı da tahmin edilebilir.

Beyaz perde tarihine atlamadan önce tüm bu sektörü başlatan olayı hatırlamakta fayda var, fotoğraf ve videonun icadı. Fotoğraf makinesinin icat edilmesi esasen yüzlerce yıllık bir süreç. İbni Haytham'ın ve Da Vinci'nin yazıtlarında fotoğraf makinesine prensip olarak benzeyen icatlara rastlayabiliyoruz. Da Vinci karanlık bir odada ufak bir delikten gelen ışığın dış dünyadan gelen görüntüleri yansıtılmakta kullanılabileceğini öne sürüyor. Johann Zahn tarafından 1685 yılında günümüzdekilere benzer ilk fotoğraf makinesi “camera obscura” tasarlanıyor, ancak bu icat da çizimlerden öteye gidemiyor. Tarihteki ilk fotoğraf ise Fransız mucit Joseph Nicéphore Niepce tarafından 1814 yılında, 8 saatlik bekleme süresinin sonunda çekiliyor. Bu fotoğrafları çekerken kurşun-kalay karışımı plakalar ve bitümen kullanıyor, yani fotoğraf çekerken sağlığınıza verdiğinizi söyleyebiliriz.

İlk hareketli fotoğrafın çekilme hikayesi de pekala ilgi çekicidir. Bir gün eski Kaliforniya Valisi Leland Stanford, arkadaşlarıyla bir iddiaya girer, Stanford'ın iddiasına göre bir at koşarken bir noktada dört ayağı da yere değmemektedir. Ancak atlar çok hızlı koştuğundan dolayı bunu gözlemlemek mümkün değildi. Bunun sonucunda Stanford, bu tartışmaya son vermek için Eadweard Muybridge'i görevlendirdi. Muybridge, birden fazla kamerayı at geçerken senkronize şekilde çalıştırdı ve sonrasında bu fotoğrafları sıraladı. İddiayı

ise Kaliforniya Valisi kazanmıştı. Muybridge tarafından bu yöntem zamanla geliştirildi ve Amerika'da birkaç saniyelik kısa filmler hızla yayıldı. Bu filmler çok kısa olduğu için ise genellikle saniyeler süren sirk gösterileri veya nü çekimlerinde kullanılıyordu. Zamanla teknolojinin gelişmesi ve bir saati geçen filmlerin çekilmeye başlanmasıyla ise film sektörü doğmuş oldu. David Wark Griffith, Erich von Stroheim, Buster Keaton, Charlie Chaplin gibi pek çok isim de bu dönemlerde karşımıza çıkmaya başladı.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA C2!



MODERN ÇAĞIN EN BÜYÜK SORUNU: STRES

Aynur Toraman

Kökeni Latince “estricia”, eski Fransızca “estrece” sözcüklerinden gelen stres kavramı 17. yüzyılda felaket, bela, musibet, dert, keder, elem; 18. ve 19. yüzyıllara gelindiğinde ise güç, baskı, zor anlamlarında objelere, kişiye, organa ve ruhsal yapıya yönelik olarak kullanılmıştır. 1950’li yıllarda ise Hans Selye tarafından günlük dilde kullanılan stres, fizyolojik bir durumu tanımlamak amacıyla ilk kez tıp literatürüne sokulmuştur ve “bireyin çeşitli çevresel stresörlere karşı gösterdiği genel bir tepki” olarak tanımlanmıştır.

Stres Nedir?

Stres, dışarıdan gelen fiziksel veya psikolojik bir etki karşısında bedenimizin verdiği doğal bir tepkidir. Vücudumuz, dış çevrede gerçekleşen tehlikeli gördüğü herhangi bir değişime uyum sağlayabilmek adına iç dengesinde değişiklikler yapar. Bu durumda “Savaş ya da kaç” mekanizması devreye girer ve böbrek üstü bezlerinden adrenalin, noradrenalin ve kortizol salgılanır. Böylece kalp hızında artış, terleme, bronşlarda genişleme, glikozun kana aktarımı, kan basıncında artış, uyanıklık, kas kasılmaları gibi değişiklikler görülür. Bizi fiziksel ya da psikolojik olarak strese sokan etken ortadan kalktığında ise vücudumuz eski dengesine geri dönebilmek adına çalışmalara başlar.

Bu yönden bakıldığında stresin gayet zararsız, hatta vücudumuza yarar sağlayan kurtarıcı fizyolojik tepki olduğunu görebilmekteyiz. Ancak her şeyde olduğu gibi stresin de fazlası zarar.

Modern yaşamın gelgitleri arasında hayatımızda çok sayıda stres etkeni ortaya çıkar, sürekli olarak strese maruz kaldığımız için vücudumuza gönderilen uyarı sinyalleri kesilmez ve vücudumuz eski düzeyine dönemez. Homeostazinin uzun süreli sağlanamama durumunda da vücudumuzdaki birçok sistem zarar görmeye başlar. Kronik stres durumunda beynimizde karar verme ve öğrenmeyi zorlaşma, depresyon ve alzheimer gibi rahatsızlıkların görülme oranı artar.

YAZININ DEVAMI İÇİN SAYFA A1!



1923-1930 TÜRK-YUNAN NÜFUS DEĞİŞİMİ

İbrahim Yıldırım

24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'nın ardından, Türkiye ve Yunanistan'da doğup büyümüş yüz binlerce insan, hükümetler arası protokol gereğince mecburî nüfus değişimine tabi tutularak doğdukları ülkeyi terk etmek zorunda bırakıldı. (İstanbul Rumları ve Batı Trakya nüfusu muaf tutuldu). Zorunlu göçe dahil edilen insanlara “mübadil” dendi. Değişimin büyük kısmı 1923-24 yıllarında gerçekleşmiş olup geri kalan nüfus 1930 İnönü-Venizelos sözleşmesi kapsamında zorunlu olarak göç ettirilmiştir. Bu göçler özellikle ekonomik yönden olmak üzere ağır krizlere zemin hazırlamış, toplumsal çatışmalara yol açmıştır.

Mücadele kapsamına giren ve girmeyen kişiler arasındaki ayrımın ana sebebinin ırk veya dil değil, din olduğu açıkça ortadaydı. Söz konusu Türk-Rum değişimi değil, ortodoks-müslüman değişimiydi. Bu

sebeple Rum denilenlerin arasında Türkçeden başka dil bilmeyen Türk Ortodoks Gagavuzlar ile Karamanlı Ortodokslar, Anadolu'ya gelenlerin arasında ise Bulgarca ve Makedonca konuşan mübadiller bulunuyordu.

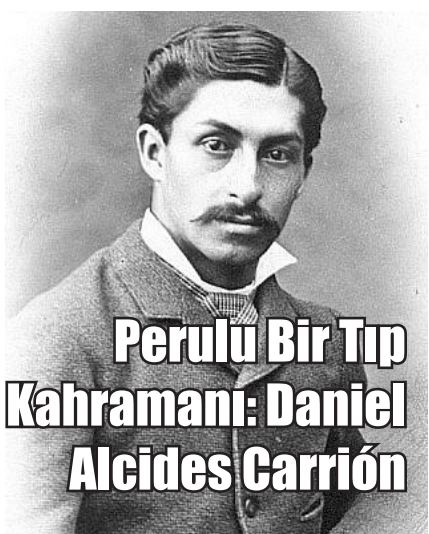
Sebepleri ve Sonuçları

20. yüzyılın başında gerçekleşen I. Dünya Savaşı'nın Türkiye'yi için en mühim sonuçlarından biri de mübadele oldu. 1924 mübadelesi tek taraflıydı. İki hükümet arasında bir mutabakat sağlanmamış, 10 yıldır cihan harbi ve iç sorunlarla uğraşan yeni Türk devleti buna mecbur bırakılmıştı. Çünkü Trablusgarp'tan beri aralıksız on sene harp etmiş bir millettik. Artık uluslararası güçlere karşı koyabilecek kadar dirençli değildik. Anadolu'daki Helen nüfusunu isteyen dönemin kralı Venizelos, büyük devletleri de buna ikna etmiş ve Türkiye de bunu kabul etmek zorunda kalmıştı.

YAZININ TAMAMI İÇİN SAYFA B1!



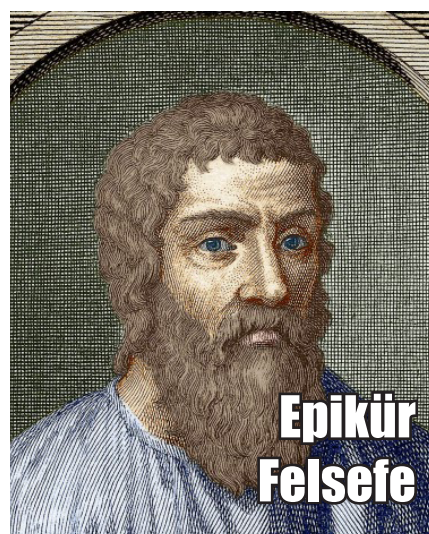
**Kazakistanın
bağımsızlık
ayaklanması:
Jeltoksan Olayları**



**Perulu Bir Tıp
Kahramanı: Daniel
Alcides Carrión**



**Balıkların da Sık
Sık Konuştuğu
Keşfedildi**



**Epikür
Felsefe**



**21 Ocak Dünya
Sarılma Günü**

BİLİM

MODERN ÇAĞIN EN BÜYÜK SORUNU: STRES

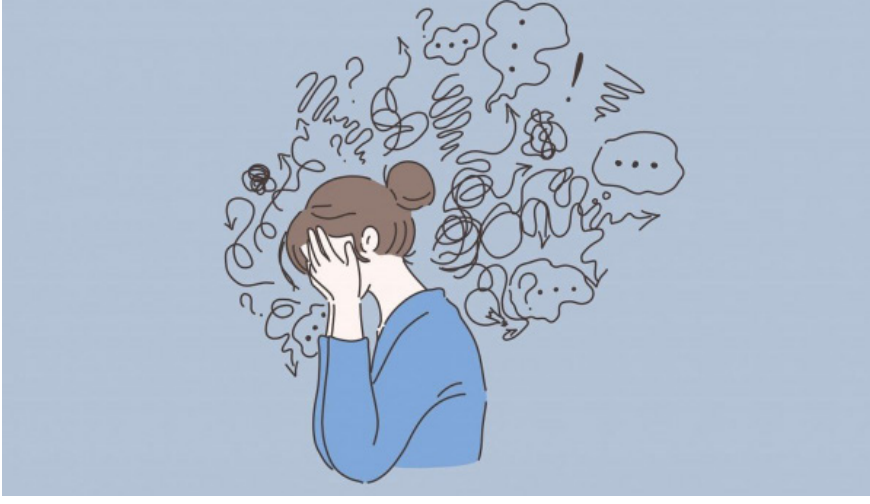
Aynur Toraman

Kökeni Latince “estricia”, eski Fransızcada “estrece” sözcüklerinden gelen stres kavramı 17. yüzyılda felaket, bela, musibet, dert, keder, elem; 18. ve 19. yüzyıllara gelindiğinde ise güç, baskı, zor anlamlarında objelere, kişiye, organa ve ruhsal yapıya yönelik olarak kullanılmıştır. 1950’li yıllarda ise Hans Selye tarafından günlük dilde kullanılan stres, fizyolojik bir durumu tanımlamak amacıyla ilk kez tıp literatürüne sokulmuştur ve “bireyin çeşitli çevresel stresörlere karşı gösterdiği genel bir tepki” olarak tanımlanmıştır.

Stres Nedir?

Stres, dışarıdan gelen fiziksel veya psikolojik bir etki karşısında bedenimizin verdiği doğal bir tepkidir. Vücudumuz, dış çevrede gerçekleşen tehlikeli gördüğü herhangi bir değişime uyum sağlayabilmek adına iç dengesinde değişiklikler yapar. Bu durumda “Savaş ya da kaç” mekanizması devreye girer ve böbrek üstü bezlerinden adrenalin, noradrenalin ve kortizol salgılanır. Böylece kalp hızında artış, terleme, bronşlarda genişleme, glikozun kana aktarımı, kan basıncında artış, uyanıklık, kas kasılmaları gibi değişiklikler görülür. Bizi fiziksel ya da psikolojik olarak strese sokan etken ortadan kalktığında ise vücudumuz eski dengesine geri dönebilmek adına çalışmalara başlar.

Bu yönden bakıldığında stresin gayet zararsız, hatta vücudumuza yarar sağlayan kurtarıcı fizyolojik tepki olduğunu görebilmekteyiz. Ancak her şeyde olduğu gibi stresin de fazlası zarar.



Modern yaşamın gelgitleri arasında hayatımızda çok sayıda stres etkeni ortaya çıkar, sürekli olarak strese maruz kaldığımız için vücudumuza gönderilen uyarı sinyalleri kesilmez ve vücudumuz eski düzenine dönemez. Homeostazinin uzun süreli sağlanamama durumunda da vücudumuzdaki birçok sistem zarar görmeye başlar. Kronik stres durumunda beynimizde karar verme ve öğrenmeyi zorlaşma, depresyon ve alzheimer gibi rahatsızlıkların görülme oranı artar.

Peki Stresten Nasıl Kurtuluruz?

Hans Selye’ye göre stressiz bir insan olmak pek de mümkün değil. Onun deyimiyle stressiz insan ölü insan demektir. Stres, yaşamın doğal ritminde vardır ve bunu yaşıyor olmanın stresle karşılaşacak olma anlamına geleceği düşüncesi de kabul edilmelidir. Stressiz bir yaşamın olmayacağı gerçeği, strese baş etmenin önemini daha da arttırmaktadır.

Geçmişte insanlar stresi ortadan

kaldırmak veya stresin olumsuz özelliklerini hafifletmek amacıyla birçok baş etme stratejisi geliştirilmişlerdir. Güney Afrikalı yerlilerin, zengin bir kokain kaynağı olan “coca” bitkisinin yapraklarını çiğneyerek, Çinlilerin esrar, Sibiryalı köylülerin “kutsal” olarak gördükleri çeşitli mantarları kullanarak stresli yaşamdan bir süreliğine uzaklaşmaya çalıştıkları bilinmektedir. Günümüzde insanlar, sigara, alkol, çeşitli uyarıcı/keyif verici maddelere, stresin vermiş olduğu olumsuz durumlardan uzaklaşmanın yolları olarak yönelmektedir. Oysa bunların strese baş etmede yeterli, uygun ve güvenli bir yol olmadığı buna karşın zararlı etkilerinin olduğu açıktır. Günlük yaşam stresiyle baş etmede çeşitli terapi yöntemleri ve uygulamaları oldukça etkili çözüm yolları sunmaktadır.

Doğada zaman geçirmek, meditasyon yapmak, yeterli uyku almak, egzersiz yapmak ve beslenme alışkanlığımızı düzeltmenin stresi azalttığına dair birçok çalışma bulunmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmalar strese tepki verme şeklimizin stres türüne ve stresi kontrol edip edemeyeceğimize bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Stresi kontrol edebilmek stresten en az zarar almanızda büyük yardım sağlar. Yapılan bir çalışmada farelere şok verilmiş. Bir grup farenin bu şoktan kaçma şansı yokken diğer fareler metal bir çubuğa dokunarak şokun kesilmesini sağlamaktaydı. Yani bir nevi stresi kontrol edebilmekteydi. Çalışma sonunda stresi kontrol edemeyen farelerin bağırsıklık sisteminin zarar gördüğü, stresi kontrol edebilen farelerin ise herhangi bir değişikliğe uğramadığı gözlenmiş.

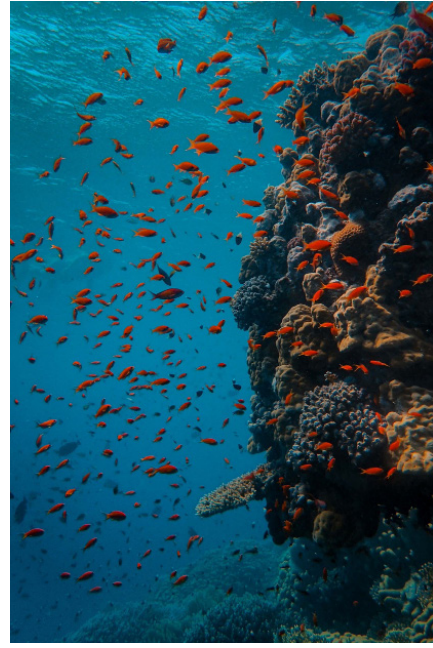
Sonuç olarak hayat karşınıza herhangi bir stres kaynağını çıkardığında stresin sizi kontrol etmesine izin vermeyin. Ancak şunu unutmayın ki yaşamınızdaki tüm stresörleri birden azaltamazsınız. Bu nedenle başlangıçta bir veya iki stresöre yoğunlaşın. Bir kere o stresörlerle yeterli olarak baş etmeye başlarsanız diğerlerini de kontrol etmeye başlarsınız.

BALIKLARIN DA SIK SIK KONUŞTUĞU KEŞFEDİLDİ

Mert Ay

Bu zamana kadar balıkların da diğer hayvanlar gibi konuştukları düşünülse de çok sık olarak sesli iletişim kuramadıkları ve kuran balıkların da nadir görülen tuhaflıklara sahip oldukları düşünülüyordu. Fakat yapılan yeni bir araştırma ile balıkların da yüzyıllardır en az diğer hayvanlar kadar sesli iletişim kurdukları kanıtlandı hatta bazı sesler kaydedildi. Bu demek oluyor ki nasıl ormanda hayvanlar tarafından çıkarılan kulağa hoş gelen bir uğultu varsa suyun altından bize ulaşan veya ulaşmayan seslerin neredeyse tamamı da balıklar tarafından çıkarılıyor.

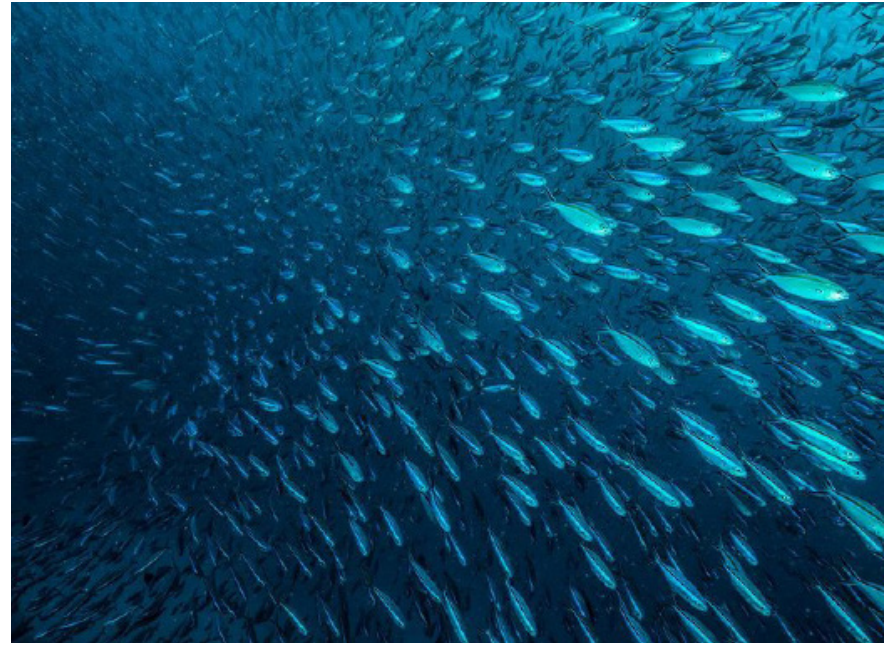
Bu araştırmaya göre balıklar iletişim kurmak için sesler, renk sinyalleri, beden dili ve elektrik dahil olmak üzere çeşitli yöntemleri kullanıyorlar. Aynı zamanda araştırmayla



hakkında açıklama yapan Cornell Üniversitesinden nörobilimci Andrew Bass, kolay bir şekilde duyulamadıkları ve gözlemlenemedikleri için balıkların da konuşabildiğini yıllardır gözden kaçırıldığını ve su altı akustik biliminin bu yüzden balıklar yerine balina ve yunusların çıkardığı seslere odaklandığını ifade etti. Aynı üniversiteden ekolojist Aaron Rice ve meslektaşları ise ışın yüzgeçli balık grubunun ses tellerine sahip olmadan bu tarz sesler çıkarabiliyor olmalarını, dişlerini gıcırdatmak veya suda hareket etmek gibi fizyolojik özellikler sayesinde gerçekleştiğini açıkladı. Bundan önce yapılan araştırmalara göre 175 balık ailesinden sadece beşte birinin iletişim kurabildiği düşünülmekteydi. Yeni araştırmaya göre ise 175 balık ailesinin üçte ikisi sesli iletişim kurabiliyor. Bu da balıklardaki sesli iletişimin en az 33 kere evrimleşmiş olduğu yönünde çıkarım yapmamıza imkan sağlıyor. Balıkların konuşma konuları ise diğer hayvanlardan pek farklı değil. Bu konular genel olarak yemek bulmak, tehlike uyarıları yapmak ve bölgesel tartışmalar gibi sosyal olaylardır.



birlikte balıkların sesli iletişimi sadece iletişim için değil aynı kuşlar gibi şafak ve alacakaranlık vaktinde koro şeklinde ses de çıkarmak için kullandıkları kanıtlandı. Konu



EN İLGİNÇ KÖPEK BALIĞI TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

İrem Bozkuş



İskeletlerinin çoğu kıkırdaktan oluşan köpek balıklarının, esnek ve yumuşak olmayan tek kısmı dişleridir. Genellikle “yaşayan fosiller” olarak adlandırılan köpek balıkları, atasal birçok özelliğin korunması sayesinde yaşayan formlarına bakılarak ataları hakkında bilgi sahibi olabildiğimiz türlerdir. Günümüzde yaklaşık 360 köpek balığı türü bulunmaktadır ve 8 takımda sınıflandırılmaktadır. Bu ayki yazımızda en ilginç köpek balıkları ve özelliklerini inceleyeceğiz.

1.Halı Köpek Balığı

Vücutları benekli desenlere sahip halıyı andıran Halı Köpek Balıkları, çoğunlukla Avustralya’nın kuzeyindeki sıcak sularda yaşarlar. Genellikle kıyıya yakın, sığ mercan resiflerinde dolaşırlar. Balıklar ve omurgasız deniz canlılarıyla beslenirler ve boyları bir metredir.

2.Melek Köpek Balığı

Afrika’nın kuzeybatısındaki ılık sularda 1.5 metre uzunluğunda olan Melek Köpek Balıkları, açık sularda ve su tabanında yaşarlar. Dip balıklarının yanı sıra omurgasız deniz canlılarıyla beslenirler. Denizlerin kumlu tabanlarında öylece bekleyip yanlarından geçen küçük balıkları tuzağa düşürürler. Melek Köpek Balıkları, diğer türlere kıyasla benzersiz bir nefes alma yöntemine sahiptirler. Solunum sırasında suyu dışarı pompalamak için vücutlarının altında bulunan solungaç kanatlarını kullanırlar. Balıkçılık faaliyetleri nedeniyle sayıları gün geçtikçe azalan bu canlılar, Uluslararası Doğa Koruma Birliği tarafından tehlike sınıfı içerisine alınmışlardır.

**3. Boynuzlu Köpek Balığı**

Diğer türlere kıyasla daha uysal ve şirin görünen bu köpek balıkları, Kuzey Amerika’nın batı kıyılarında sıcak ve ılık sularda yaşarlar. Evinde 15 kilometreden fazla uzaklaşmazlar ve genellikle kıyıya yakın ve sığ yerlerde dolaşırlar. Gün içinde uyuyan ve geceleri aktif olan Boynuzlu Köpek Balıkları; balıklar, yumuşakçalar, kabuklu deniz canlıları ve omurgasız deniz canlılarıyla beslenirler. Avlarını yakalamak için emme güçlerini kullanırlar. ve uzunlukları 1.2 metre, ağırlıkları ise 10 kilogram civarındadır.

**4. Goblin Köpek Balığı**

Dünya genelinde sıcak, ılık ve soğuk sularda yaşayan Goblin Köpek Balıkları, normalde suyun 600 ila 900 metre altında yaşadığı düşünülürken oldukça nadir görülen bir köpek balığı türüdür. Balıklar, yumuşakçalar ve kabuklu deniz canlılarıyla beslenirler ve diğer türlere oranla daha yavaş hareket ederler. Pembe tonlarda olan derisiyle 3 metre boylarındadır. Ayrıca ilginç görünüşlü başının üstünden öne doğru kılıcı andıran bir çıkıntısı, yassılaşmış bir burnu vardır. Nesli tehlikeye olan bir köpek balığı türüdür.

5. Kaplan Köpek Balığı

Sırtında bir kaplaninkine benzer yeni koyu renk çizgileriyle 3.5-4 metre boylarında olan Kaplan Köpek Balıkları, insanlar için tehlikeli bir köpek balığı türüdür. Genelde derin sularda dolaşırlar ve nadiren kıyıya yaklaşır. Balıklar, deniz kaplumbağaları, deniz kuşları, yunuslar ve yengeçler gibi çeşitli canlılarla beslenirler.

6.Testere Köpek Balığı

Avustralya’nın güneyinde, sıcak ve ılık sularda yaşayan Testere Köpek Balığı, kumlu ve çakıllı yerlerde dolaşır. Burnu bir testereyi andıran Testere Köpek Balığı, 1.7 metre boylarındadır. Uzun burnuyla kum altında saklanır ve avını avlar.



TARİH

BİR OSMANLI PARÇASI: ERMENİLER

Miray Bilgin

“Ermeni” Adının Tarihi

Ermeniler, Doğu Anadolu’ya gelmeden önce kendilerini “Haiklar” olarak adlandırmışlardır. Ermeni adı Ermeniler tarafından sonradan benimsenmiştir. Bunun nedeni, Doğu Anadolu’ya göçmeden 1600 yıl önce Doğu Anadolu bölgesine “Armanu” yada “Armenia” denilmesidir. Pers Kralı Darius, hakimiyeti altında bulunan bu göçmenlere “Armenia bölgesinde oturanlar” yani “Ermeniler” ismini vermiştir.

Ermenilerin Yaşadıkları Yerler

Ermeniler, önce Pers İmparatorluğu’nun yıkılmasından sonra Büyük İskender’in daha sonra da Selevkosların, Romalıların, Bizanslıların, Selçuklu Türklerinin ve en sonunda da Osmanlı’nın egemenliği altında yaşamışlardır. Ermeniler, yaşadıkları uzun süre içerisinde hiçbir zaman bağımsız olamamışlar, himaye altında yaşamışlar ve karşılığında vergi ödemişlerdir. Doğu Anadolu’ya göçmeden önce bu topraklarda yaşayan Urartular’ı kendi ataları gibi göstermeye çalışarak bölgenin gerçek sahibi olduklarını ispat etmeye çalışmışlardır. Halbuki, Ermenilerin dili, Hint-Avrupa, Urartuların dili ise Asya kökenlidir.

Ermenilerin Kültürü

Edebiyat: Ermenistan’daki edebi sanatların çoğu 5. yüzyılda Horenli Musa tarafından yazıldı. 17. yüzyılın sonlarında Alexander Tertzakian, Ermenistan’ın klasikleri arasında kabul edilen çeşitli eserleri yazmış olan ünlü bir Ermeni yazardır.

Mimarlık: İlk Ermeni kiliseleri, Ermenistan’ın Hristiyanlığa dönmesiyle başlayıp 4 ve 7. yüzyıllar arasında inşa edilmiştir. 7. yüzyıla gelindiğinde, merkezi planlı kiliseler inşa edilmiş ve daha karmaşık nişli payandalar tarzı oluşmuştur.

Halılar: Tarihsel olarak Ermeni topluluklarında halı dokumacılığına kadınlar hakim olsa da, Karabağ’daki bazı önde gelen halı dokumacılarının erkek olduğu da bilinmektedir. Orta Çağda Artsah olarak anılan bölgeden günümüze ulaşan en eski Ermeni halısı, Banants köyündendir ve 13. yüzyılın başlarına dayanmaktadır.

Yerel Mutfak: Ermeni mutfağı, farklı tatların ve aromaların bir karışımı olan bir mutfaktır. Yiyeceklerin genellikle oldukça farklı bir kokusu vardır. Doğu ve Akdeniz mutfağından esinlenmiştir.

Müzik: Ermeni kültürünün en önemli parçalarından biri; Ermeni müziği, geleneksel tarzlarını da koruyarak son yıllarda yeni müzik türleri ortaya çıkarmıştır. Erivan Opera Binası’ndaki Aram Haçaturyan Konser Salonu’nda sahne alan Ermeni Filarmoni Orkestrası tarafından kanıtlanmaktadır. Özellikle son zamanlarda dünya çapında ünlü olan alternatif metal grubu System Of A Down da müzik kültürlerinde önemli bir yere sahiptir.

PERULU BİR TIP KAHRAMANI: DANIEL ALCIDES CARRIÓN

Furkan Pilavcılar

Daniel Alcides Carrión, 1857-1885 yılları arasında yaşamış Perulu bir doktordu. Daha küçük bir çocukken amcasıyla sık sık Peru dağlarını gezdi. Bu gezileri sırasında bulaşıcı sigil hastalığından rahatsız insanları görmüştü ve çok etkilenmişti.

Carrión, memleketinde öğrenimini tamamladıktan sonra 1870 yılında ortaöğretimini tamamlamak için başkente gitti. Tıp eğitimi almak istiyordu ancak üniversite tarafından reddedildi, bu istediği ancak 1 sene sonra mümkün oldu. Ardından Universidad Nacional Mayor de San Marcosta tıp eğitimine başladı. Dönemin şartları oldukça zorluydu. Kendisi tıp okumaya ekonomik kriz sırasında başlamıştı, bu dönemde üniversitedeki profesörler bile maaş almıyordu. Yerli halkta ve işçilerde ortaya çıkan hastalıklar da cabasıydı. Bu hastalıklardan başlıcaları Peru sigili ve Oroya sıtmasıydı. Peru sigili, And vadilerinde yaşayan insanların derisinde ve ağzında belliyordu. Hastalar, ateş ve eklem ağrılarıyla mücadele ediyordu. Oroya sıtması ise demiryolu hattındaki işçileri etkilemişti. Doktorlar bu iki hastalık hakkında yeterli bilgiye sahip değildi. Bazı doktorlar bunların aynı hastalığın farklı görünimleri olduğunu düşünmüştü fakat ortada bir kanıt yoktu.

Uzun yıllardır bulaşıcı hastalıkların iklim değişikliklerinden veya durgun sulardan kaynaklı olduğu teorileri üzerinde durulmaktaydı.



Louis Pasteur ve Joseph Lister gibi önemli bilim insanlarının araştırmaları sayesinde enfeksiyonların mikrop ve bakterilerden kaynaklandığının farkına varılmıştı. Şu an bu bilgi ne kadar herkes tarafından bilinse de 19. yüzyılda evrensel tıpta önemli bir dönüm noktasıydı. Carrión, meslektaşları ve dönemin profesörleri ise bu bilgiye ancak 1884 yılı itibarıyla ulaşabildiler. Bu enfeksiyonlar için öldürücü maddeler içeren serumlar ve aşıların kullanılması sayesinde bakterilerin tespit edilip savaşılabileceğini farkına vardılar. Bu gelişmeler aralarında Daniel Alcides Carrión’un da bulunduğu genç doktorları yeni araştırmalar yapmaya teşvik etti. Peru’da bir sağlık kurumu, Peru sigiliene tedavi bulmak, hastalığın etiyojisi ve patolojisi hakkında en iyi çalışmayı bulmak için bir yarışma düzenledi. Bu sırada Carrión tıp eğitiminin 6. yılındaydı, tıp diplomasını almaya hak kazanması için orijinal bir tez hazırlaması gerekiyordu. 3 senedir bu hastalık hakkında çalışmalar yapıyordu. Çalışmaları ilerledikçe doktor hastalığın erken teşhisi ile tedavinin iyileştirebileceğini düşündü. En etkili yolun hastalığı kendine aşılama olduğunu farketti. Böylece semptomları deneyimleyip not alabilirdi. Doktorların kendisini vazgeçirme çabalarına kulak asmadı ve 27 Ağustos 1885’te vücudunu hastalığa mahkum etti. Semptomlarını günlüğüne yazmayı ihmal etmedi. 17 Eylül’de ilk belirtisi sol bileğinde rahatsızlık ve ağrıydı. İki gün sonra ateş, halsizlik ve eklem ağrıları baş gösterdi. 26 Eylül’de günlüğünü tutamayacak kadar kötüydü, bu görev nöbet tutan sınıf arkadaşlarına devredildi. Daniel Alcides Carrión, yaptığı bu deney ile Oroya sıtması ve Peru sigilinin aynı kökenden geldiğini anladı. Durumu gittikçe ağırlaştı ve komaya girdi. 5

Ekim 1885’te öldü. Carrión’un yazdığı mektuplardaki gelecek planları bize bu deney sonucunda öleceğini düşünmediğini göstermektedir.

Carrión’un ölümü medyada büyük yankı uyandırdı. Doktorlar deneye izin verdikleri için cinayetle

suçlandı. Basın bu ölümü büyük bir fedakarlık olarak gördü. 1991 yılında ulusal bir kahraman ve tıp şehidi ilan edildi. Daniel Alcides Carrión, Peru’da her sene 5 Ekim’de anılmaya başlandı ve hastalığa Carrión adı verildi.



KAZAKİSTAN’IN BAĞIMSIZLIK AYAKLANMASI: JELTOKSAN OLAYLARI

Furkan Pilavcılar

Bu ayki yazımızda 16-19 Aralık 1986 tarihlerinde, Kazakistan’ın Almatı şehrinde, Sovyet Rusya’ya karşı başlatılan bağımsızlık isyanından bahsedeceğiz. Kazakistan Komünist Partisi’nin sekreteri Dinmuhammed Kunayev yerine Rus asıllı birinin getirilmeye çalışılması üzerine öğrencilerin başlattığı bu isyan, ülkede çok ses getiren ve milli bilincin artmasını sağlayan bir olay olarak hafızalara kazınmıştır. Sözümlü fazla uzatmadan yazımıza geçelim.

İsyan Süreci

Parti içindeki değişikliklerden rahatsız olan öğrenciler, özellikle günümüzde de eğitime devam eden Al-Farabi Üniversitesi mensupları, 17 Aralık sabahı Merkezi Komite binası önünde toplanarak protestoya başlamışlardır. Buradaki yönetim gençlerin sözünü dinlememiş ve onları dağıtmaya

çalışmıştır. Olayların büyümesi ve kalabalığın artmasıyla Kazak protestocular parti binası ve bazı haphanelere girmeyi başarmış ve birçok hükümlüyü serbest bırakmıştır.

Alaş Orda Hareketi’nden beri böyle bir isyan görmemiş olan Sovyet Rusya, isyanı sonlandırma için emniyet güçlerini bu bölgeye sevk etmiştir. Olaylar ancak 3 gün sonra yani 19 Aralık’ta akşam vaktinde son bulmuştur. Rus kaynakları isyancıların sayısını 200 kişi civarında olduğunu zikretse de Kazak kaynaklarında 5000 ila 15.000 kişinin olaylara katıldığı belirtilir. Prof. Burbaşov ise göstericilerin sayısının en az 25.000, tutuklananların ise 5000 olduğunu ifade eder. Bu olaylar sırasında yaralanan ve ölen birçok insan olsa da bu sayılar hakkında net bir bilgi ulaşamıyoruz.

Olayların Ardından

Jeltoksan Olayları sırasında hapsedilen insanlar, Kazakistan bağımsızlığını kazandıktan sonra özgürlüklerine kavuşabilmiştir. Bu olaylara katılan, hapsedilen ve bağımsızlıkları için can veren insanların anısına 18 Eylül 2006’da “Özgürlüğün Şafağı” adlı bir anıt, törenin ardından insanların ziyaretine açılmıştır. Alaş Orda Hareketi

mensubu atalarının izinden giden ve Mağcan Jumabay’ın “Men jastarğa senemin!” yani “Ben gençlere güvenirim.” diyen bu ulu Kazak şairinin inancını kırmayan Türk soylu kardeşlerimiz sayesinde Kazakistan bağımsız olabilmiş ve bir Türk devleti yüzyıllar sonra tekrar bir Türk tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Bağımsızlıklarından vazgeçmeyen Kazak Türklerine rahmetle...



1923-1930 TÜRK-YUNAN NÜFUS DEĞİŞİMİ

İbrahim Yıldırım

24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması’nın ardından, Türkiye ve Yunanistan’da doğup büyümüş yüz binlerce insan, hükümetler arası protokol gereğince mecburî nüfus değişimine tabi tutularak doğdukları ülkeyi terk etmek zorunda bırakıldı. (İstanbul Rumları ve Batı Trakya nüfusu muaf tutuldu). Zorunlu göçe dahil edilen insanlara “mübadil” dendi. Değişimin büyük kısmı 1923-24 yıllarında gerçekleşmiş olup geri kalan nüfus 1930 İnönü-Venizelos sözleşmesi kapsamında zorunlu olarak göç ettirilmiştir. Bu göçler özellikle ekonomik yönden olmak üzere ağır krizlere zemin hazırlamış, toplumsal çatışmalara yol açmıştır.

Mücadele kapsamına giren ve girmeyen kişiler arasındaki ayrımın ana sebebinin ırk veya dil değil, din olduğu açıkça ortadaydı. Söz konusu Türk-Rum değişimi değil, ortodoks-müslüman değişimiydi. Bu sebeple Rum denilenlerin arasında Türkçeden başka dil bilmeyen Türk Ortodoks Gagavuzlar ile Karamanlı Ortodokslar, Anadolu’ya gelenlerin arasında ise Bulgarca ve Makedonca konuşan mübadiller bulunuyordu.

Sebepleri ve Sonuçları

20. yüzyılın başında gerçekleşen I. Dünya Savaşı’nın Türkiye’yi için en mühim sonuçlarından biri de mübadele oldu. 1924 mübadelesi tek taraflıydı. İki hükümet arasında bir mutabakat sağlanmamış, 10 yıldır cihan harbi ve iç sorunlarla uğraşan yeni Türk devleti buna mecbur bırakılmıştı. Çünkü Trablusgarp’tan beri aralıksız on sene harp etmiş bir millettik. Artık uluslararası güçlere karşı koyabilecek kadar dirençli değildik. Anadolu’daki Helen nüfusunu isteyen dönemin kralı Venizelos, büyük devletleri de buna ikna etmiş ve Türkiye de bunu kabul etmek zorunda kalmıştı.

Belirttiğim yıllarda Anadolu’dan bir buçuk milyon kadar insan karşı tarafa göç etti. Bunlar muhtelif şehirlerden gitmişlerdi ve bugünkü Yunanistan’da göç ettikleri şehirlerin adlarını ‘nea’ yani ‘yeni’ diye andılar. Nea Fokea, Nea Artekta gibi. Türkiye’ye ise beş yüz bin kadar insan geldi. Mevcut yerleşmelere iskân edildiler. Bu sayılara dikkat edelim. Göç ettirilen nüfus genel olarak aynı sınıfta bulunan topluluklar ve belli meslek gruplarındandı. Mesela mübadele sonrası Yunanistan, tütünü bile dışarıdan almak

zorunda kaldı çünkü tarımını yapan grup Türkiye’ye göç etmişti. Belli meslek grupları belli topluluklarındı. O grupları toplumdaki çıkarırsanız şayet, o sektör çöker. Dolayısıyla mübadele, hiçbir zaman akıllı bir ekonomik tedbir olmadı. Sonuçta, her iki taraf için de büyük krizlere neden oldu.

Anlaşmanın Anadolu’nun Türkleşmesine katkıda bulunduğu varsayımı hakkında: Mübadele anlaşmasının Türkiye’nin Türkleşmesine değil, Müslümanlaşmasına sebep olduğu bir gerçektir. Anlaşma sebebiyle Yunanistan’dan gelen mübadillerin bir kısmı Türkiye’ye hakim değildi, diğer bir kısmı ise Türkçe’yi hiç bilmemekteydi. Aynı şekilde Türkiye’den gönderilen bir grup insan da, Hristiyan oldukları gerekçesiyle mübadele anlaşmasına dahil edilmiş ve Yunanistan’a gönderilmişlerdi. Yeri gelmişken şunu da belirtmekte fayda var: Cumhuriyet’in bu politikası yalnızca mübadele anlaşmasıyla sınırlı değildi. Türkiye’de nüfus yoğunluğunun çok düşük olması sebebiyle Cumhuriyet yönetimi Balkanlar’dan ve diğer bölgelerden mübadillerin Türkiye’ye gelmelerini teşvik etmişti. Ancak teşvik edilen mübadil-

ler yalnızca Pomaklar, Arnavutlar, Boşnaklar gibi müslüman kimliğine sahip onlardı. Burada vurgulanması gereken temel nokta Mustafa Kemal ve Cumhuriyet yöneticilerinin Osmanlı toplumunu dini topluluklara bölerek yöneten millet sistemini aynen muhafaza ettikleri gerçeğidir. Yani Osmanlı’nın yıkılmasından sonra bile cumhuriyet yöneticileri yalnızca müslüman halkın Türk olduğu veya olabileceği düşüncesinden hareket ederek politikalarını belirlemişlerdi. Öyleyse Anadolu’nun mübadele anlaşmasıyla Türkleştiği doğru değildir. Mübadele anlaşmasıyla olan şey farklı etnik kimliklere sahip müslüman nüfusun Anadolu’daki sayılarının artmasıdır.

(Cumhuriyet yönetimi de bu gerçeğin farkındadır, o yüzden mübadilleri farklı bölgelere yerleştirerek onların da uzun vadede türkleşmesini amaçlamıştır.) Anadolu tarihinde Anadolu’daki müslümanlar hiçbir zaman böylesine büyük bir sayısal üstünlük elde etmemişti. Dolayısıyla Anadolu’daki Türk nüfusu da artmış oldu.

Neresinden bakılırsa toplumların tarihinde derin bir yara açan anlaşmanın sanata yansımaları. Türk ve Yunan edebiyatında büyük etkileri olmuştur. Örnekleri; Yaşar Kemal-Bir Ada Hikayesi dörtlemesi, Tasos Avgerinos-Sefiller Kervanı, Mor Kaftanlı Selanik...



SANAT

MÜZİK DÜNYASININ YETENEK AVCISI: AHMET ERTEGÜN

Yağız Efe Düzgün

Ahmet Erteğün 1923'te İstanbul'da dünyaya geldi. Diplomat olan babası Münir Erteğün sayesinde İsviçre, Fransa ve İngiltere'de eğitim gördü. 1935 yılında babasının Washington Büyükelçisi olarak atanması sebebiyle ailesiyle birlikte ABD'ye yerleşti. 1945 yılında babasının ölümünün ardından ailesi Türkiye'ye döndü. Ama o abisiyle birlikte ABD'de kalmaya karar verdi. Ailesinden dolayı müziğe küçük yaşlardan beri ilgisi vardı. Kendi deyimiyle 16 yaşındayken bir pop müzik uzmanı sayılabilecek kadar bilgisi, 18 yaşında ise yaklaşık 50.000 plaklık bir arşive sahipti.



Atlantic Records

Ahmet Erteğün o yıllarda ABD'deki birçok sanatçıyla yakın arkadaşlıklar kurmuştu. Bunun üzerine abisi Nesuhi Erteğün ile birlikte bir müzik şirketi kurmaya karar verdiler. 1947 yılında aile dostları olan diş hekimi Dr. Vahdi Sabit'ten 10.000 dolar borç alarak Atlantic Records'u kurdular. Aynı yıl Atlantic Records, yapımcılığını üstlendiği ilk albümü çıkardı. İlk olarak stüdyolarında Harlemaies'in "The Rose of the Rio Grande" başlıklı albümünü kaydettiler. 1949 yılında ise Stick McGhee'in "Drinkin' Wine Spo-Dee-O-Dee" isimli albümü 1 milyondan fazla satarak şirketin ilk çok satan albümü oldu. Daha sonra şirket ileride çok duyulacak isimlerle çalışmalara başladı. Hatta



1955 yılında Elvis Presley'e kontrat imzalaması için 25.000 dolar teklif edildi. Ancak o 45.000 dolara RCA Records şirketiyle anlaştı.

Şirket başka isimlerle anlaşmalar yapmaya devam etti. Ve müzik dünyasına birçok isim kazandırdı;



Ben E. King

O dönemde özellikle ABD'de siyahilere uygulanan baskıya rağmen Erteğün'ün desteğiyle adını müzik tarihine yazdırdı.

Ray Charles

"Hit The Road Jack" şarkısıyla tanıdığımız sanatçı başarısız ilerleyen müzik kariyeri nedeniyle intihar etmeyi bile düşünmüştü. Ahmet Erteğün sayesinde kariyerini başarıyla devam ettirdi.



Bee Gees

İlk yıllarında kariyeri kötü giden grup Erteğün ve ortağı Arif Mardin sayesinde yeni şeyler denemeye cesaret buldu ve tarihe adını altın harflerle yazdırdı.

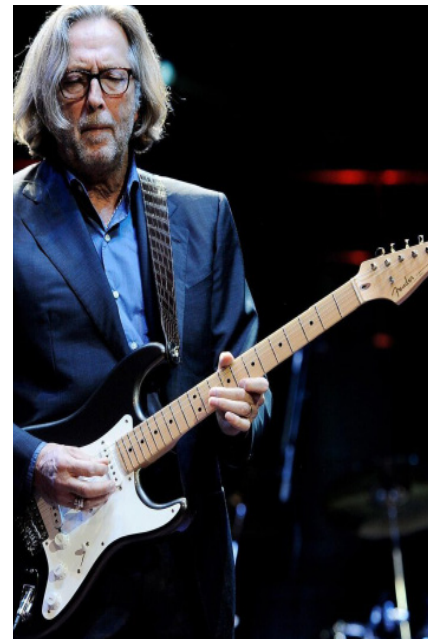


The Rolling Stones

Rock müziğin en önemli gruplarından biri olan The Rolling Stones'un üyeleri, Erteğün sayesinde kendi şirketlerini kurmaktan vazgeçip müzik tarihine geçtiler.

Eric Clapton

Benim de örnek aldığım gitaristlerden biri olan Eric Clapton'ı uyuşturucu bağımlılığından Ahmet Erteğün kurtardı ve onu blues tarihinin en önemli gitaristlerinden biri yaptı.



Led Zeppelin

Ahmet Erteğün'ün belki de en önemli keşfi olan Led Zeppelin onun sayesinde piyasada tutundu. Çok satan albümlere imza attı ve kendisinden sonra gelen birçok gruba ilham kaynağı oldu.

Led Zeppelin baterist John Bonham'ın ölümünden sonra dağılma kararı almıştı. 2007 yılına kadar hiçbir arada sahne almadılar. Fakat Ahmet Erteğün'ün vefatından sonra onun anısına bir konser vermek için yeminlerini bozarak sahneye çıktılar.



CHRISTOPHER NOLAN'IN FİMOGRAFİSİ

Ayşegül Çetinkaya

Christopher Edward Nolan, 30 Temmuz 1970'de Londra'da doğdu. Yedi yaşında babasının Super 8 kamerasıyla kısa filmler çekmeye başladı. Nolan, bir Yıldız Savaşları hayranıydı ve sekiz yaşındayken "Space Wars" adını verdiği stop motion animasyon filmini yaptı. 11 yaşındayken film yönetmeni olmak istediğine karar verdi. Londra Üniversitesi Akademisinde İngiliz dili ve edebiyatı okudu. Film yapım tesisleri olduğu için özellikle burayı seçti. Üniversitedeyken iki kısa film çekti. 1998'de Nolan, yapımcılığını yaptığı ve arkadaşlarıyla çektiği ilk uzun metraj filmi olan "Takip"i yönetti, film 3.000£ gibi mütevazı bir ücretle çekildi. Takip filminin başarısı sayesinde Memento filmini

çekti. Steven Soderbergh Memento filmini izledikten sonra Insomnia filmini Christopher Nolan'ın yönetmesi gerektiği fikrini ileri sürdü, en başta bu duruma çok istekli olmayan ve Nolan yerine daha deneyimli bir yönetmen isteyen Warner Bros, Steven Soderbergh'in ısrarlarıyla yönetmeliği Nolan'a vermişti. Ruth Rendell'in suç romanı The Keys to the Street'i uyarlama üzerinde çalışarak Fox Searchlight Pictures için yönetmeyi tasarladığı bir senaryo yazdı ancak sonunda önceki filmle-riyle benzerlik taşıdığından bahsederek yapımı bıraktı. 2000 yılından bu yana birçok film çekti ve en son yapımı olan "Tenet" filminin çekimleri sırasında Memento filmini tekrar çekeceğini duyurdu.



Yıl	İsim	Meslek	İMDb
2023	Oppenheimer	Yönetmen	-
2021	Zac Snyder's Justice League	İdari Yapımcı	8.1
2020	Tenet	Yönetmen-Senarist-Yapımcı	7.4
2017	Dunkirk	Yönetmen-Senarist-Yapımcı	7.8
2017	Justice League	İdari Yapımcı	6.1
2016	Batman V Superman	İdari Yapımcı	6.4
2015	Quay (Kısa film)	Yönetmen-Müzik	6.6
2014	Interstellar	Yönetmen-Senarist-Yapımcı	8.6
2014	Evrım	Uygulayıcı Yapımcı	6.2
2013	Man of Steel	Yapımcı-Hikaye	7.0
2012	Kara Şövalye Yükseliyor	Yönetmen-Orijinal fikir-Senarist-Hikaye-Yapımcı	8.4
2010	Inception	Yönetmen-Senarist-Yapımcı	8.8

2010	Inception:The Cobel Job (Kısa video)	Yönetmen	7.7
2008	Kara Şövalye	Yönetmen-Orijinal Fikir-Senarist-Yapımcı	9.0
2008	Ghajini	Senarist	7.4
2006	Prestij	Yönetmen-Senarist-Yapımcı	8.5
2005	Batman Başlıyor	Yönetmen-Senarist	8.2
2003	Cinema 16: British Short Films (Video)	Yönetmen	7.6
2002	İnsomnia	Yönetmen	7.2

2000	Memento	Yönetmen	8.4
1998	Takip	Yönetmen-Senarist-Yapımcı-Görüntü Yönetmeni-Kurgu	7.5
1997	Doodlebug (Kısa Film)	Editör	7.1
1996	Larceny (Kısa Film)	Editör	6.5
1989	Tarantella (Kısa Dizi)	Editör-Set Tasarımcı	6.3

SANAT

ZIRHLILAR, ROMANTİKLER, VAMPIRLER: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE AVRUPA SİNEMASI

Merve Abacı

Bir film, pazar akşamımızı nasıl geçireceğimizden hayat görüşümüzü şekillendirmeye kadar bizi etkiliyor. Tarihin kimi dönemlerinde insanların yaşamlarına bambaşka şekillerde dokunuyor ve farklı yorumlamalara sahne oluyor. Bir yandan da toplumsal bilinci ve dönemin ruhunu yansıtan bir ayna oluyor. Konu beyaz perdeye yeni buluşlar ve teoriler üst üste eklenerek kolaboratif bir bilgi birikimi oluşturuyor. Geçmişte ve günümüzde ana akım sinemaya yön veren bir aktör olarak Hollywood karşımıza çıksa dahi, yüz yıllık tarihi ile Avrupa sinemasının ve bağımsız eserlerin film sektörüne olan etkisi küçümsenemez. Avrupa sineması bize bambaşka bir anlayış sunuyor ve beyaz perdeye yeni bir yorum ve hikaye getiriyor. Özellikle de iki savaş arasında, tüm değerlerimizin ve bildiklerimizin yıkıldığı, devrimlerin birbiri ardını kovaladığı bir çağda Avrupa sinemasının bu gerçeklikten bağımsız kalmadığı da tahmin edilebilir.

Beyaz perde tarihine atlamadan önce tüm bu sektörü başlatan olayı hatırlamakta fayda var, fotoğraf ve videonun icadı. Fotoğraf makinesinin icat edilmesi esasen yüzlerce yıllık bir süreç. İbni Haytham'ın ve Da Vinci'nin yazıtlarında fotoğraf makinesine prensip olarak benzeyen icatlara rastlayabiliyoruz. Da Vinci karanlık bir odada ufak bir delikten gelen ışığın dış dünyadan gelen görüntüleri yansıtılmakta kullanılabileceğini öne sürüyor. Johann Zahn tarafından 1685 yılında günümüzdekilere benzer ilk fotoğraf makinesi “camera obscura” tasarlanıyor, ancak bu icat da çizimlerden öteye gidemiyor. Tarihteki ilk fotoğraf ise Fransız mucit Joseph Nicéphore Niepce tarafından 1814 yılında, 8 saatlik bekleme süresinin sonunda çekiliyor. Bu fotoğrafları çekerken kurşun-kalay karışımı plakalar ve bitümen kullanıyor, yani fotoğraf çekerken sağlığınızdan verdiğinizi söyleyebiliriz.

İlk hareketli fotoğrafın çekilme hikayesi de pekala ilgi çekicidir. Bir gün eski Kaliforniya Valisi Leland Stanford, arkadaşlarıyla bir iddiaya girer, Stanford'ın iddiasına göre bir at koşarken bir noktada dört ayağı da yere değmemektedir. Ancak atlar çok hızlı koştuğundan dolayı bunu gözlemlemek mümkün değildi. Bunun sonucunda Stanford, bu tartışmaya son vermek için Eadweard Muybridge'i görevlendirdi. Muybridge, birden fazla kamerayı at geçerken senkronize şekilde çalıştırdı ve sonrasında bu fotoğrafları sıraladı. İddiayı ise Kaliforniya Valisi kazanmıştı. Muybridge tarafından bu yöntem zamanla geliştirildi ve Amerika'da birkaç saniyelik kısa filmler hızla yayıldı. Bu filmler çok kısa olduğu için ise genellikle saniyeler süren sirk gösterileri veya nü çekimlerinde kullanılıyordu. Zamanla teknolojinin gelişmesi ve bir saati geçen filmlerin çekilmeye başlamasıyla ise film sektörü doğmuş oldu. David Wark Griffith, Erich von Stroheim, Buster Keaton, Charlie Chaplin gibi pek çok isim de bu dönemlerde karşımıza çıkmaya başladı.

Amerika'da başlayan sinema dalgasının Avrupa ve Sovyetleri etkilemesi ise uzun sürmedi. Amerika'da uzun metrajlı filmlerin çe-

kilmeye başladığı tarihlerde, Çarlık Rusya'nın yıkılması ile sosyalizm rüzgarının esmeye başlamıştı bile. Bu yıllarda Sovyetler'de etkili bir akım olan Rus avangardı, resimden müziğe kadar tüm sanat dallarını şekillendirdi. Sovyet yönetmenler David Wark Griffith'in sinema teorisi ve montaj tekniklerinden esinlendi, böylelikle Sovyet Devrim Sineması doğmuş oldu. Sovyetler Birliği'ndeki estetik anlayışı ile süregelen devrim rüzgarı arasında derin bir ilişki vardı. Bu dönemde seyirciyi birlikte düşünmeye teşvik etmek ve toplumsal ilişkileri yansıtmak Sovyet estetik anlayışının bir parçasıydı. Sovyet sinemasının da bu sebeple politik mesajlar içermesi şaşırtıcı olmamalı. Sergey Eisenstein tarafından çekilen Potemkin Zirhlisi, Rus devrim sinemasının en iyi örneklerindendir. Bir gemide eziyet gören kamaranın isyan etmesini anlatan filmde, şok edici görüntülerin peşpeşe sıralanması ve bu yolla duygusal bir

ba uyarak gerçekleşmesi ve filmin “nabız” ile seyircinin nabızı arasında bir ahenk oluşturulması mesajın iletimine hizmet edecektir. Sahnelerin sıralanış şekli ise seyirciye hangi mesajı çıkarması gerektiğini söyleyen bir etkidir.

Sovyetler Birliği'ndeki yönetmenler sinema kuramına yön verirken Almanya'da ise beyaz perde farklı olaylara şahit oluyordu. Esasen Alman sinemasındaki değişim Birinci Dünya Savaşı'na dayanmaktaydı. Savaşın öncesinde Almanya'da beyaz perde henüz gelişmiş bir sektör değildi ve sinemalarda sıklıkla yabancı filmler gösteriliyordu. Anti-Alman mesajlar içeren yabancı filmlerin serbest dolaşımı orduyu bir süre sonra rahatsız etmeye başladı. Alman general Erich Ludendorff 1917 yılında Universum Film Aktiengesellschaft (UFA)'ın kurulma emrini verdi. UFA'nın amacı yerli bir sinema oluşturarak anti-Alman propagan-



bütünlük kurulması Eisenstein'ın dehasının bir parçası, ve aynı zamanda Potemkin Zirhlisi'nı başarılı bir propaganda aracı yapan etkenlerden biridir.

Sinema ve bilim arasında bir köprü kurmayı amaçlayan Eisenstein, sinema tekniklerini kuramsallaştırarak kurgu tekniklerini ortaya atar ve lugatımıza metrik kurgu, dizemsel kurgu, tonal kurgu, overtonal kurgu ve entelektüel kurgu gibi kavramlar ekler. Eisenstein'ın kuramları bir filmde sahne geçişlerinin hızı ile seyirciye belirli duyguların geçirilebileceğinden tutun, farklı sahnelerin bir bütünlük oluşturduğu ve bir mesaja hizmet ettiği gibi günümüzde dahi kullanılan teknikleri sistemleştirir. Örnek olarak bir sahne geçişinin müzik ritimlerine benzer şekilde bir kalı-

da ile mücadele etmek ve ülkede çıkan filmlerin kalitesini arttırmaktı. Gerçekten de bu konuda başarılı oldu ve Alman sineması savaştan sonra hızla gelişti. Ancak UFA'nın bir tekel oluşturması ve totaliter dünyada bir propaganda aracı olarak yükselmesi de uzun sürmedi, ilerleyen yıllarda ise Naziler tarafından fazlasıyla kullanılacaktı.

UFA her ne kadar sektörde bir tekel oluştursa da, Alman bağımsız yapımcıları sahip oldukları düşük bütçelere rağmen beyaz perdede devrim yaratacak filmler çekmeye devam etti ve sinemada karanlık ve imgesel bir dönem başlattı. Dans, sinema, müzik, tiyatro ve gece hayatı tekrardan kendini gösteriyor, her alanda sanatçılar bir dinamizm ile yeni akımlar üretiyordu. Kulüp kültürü kendini kabul ettirmeye başlamıştı, kadınların sosyal yaşama katılımı da tekrardan bu yıllara tekabül ediyordu. Ancak toplumsal huzursuzluk ve her daim kendini hissettiren sorunlar da yaşamın bir gerçeği olmuştı. Savaşın kaybedilmesi ile halk ekonomik krizin altında ezilmeye başlamış, diğer Avrupa devletlerine karşı düşmanlık baş göstermiş, totaliterizm yükselişe geçmiş toplum içinde bir depresyon dalgası ortaya çıkmıştı. Bunalarının etkisi ile Almanya'da bu dönem pek çok yönetmen Freud'un psikanaliz kuramından da etkililerek kendi iç dünyalarını beyaz perdeye döktü iç duygulanımı ön plana çıkaran Alman ekspresyonizmini başlattı. Ekspresyonizm, endişe ve sıkıntı anlamına gelen Angst kelimesi iç içeydi. Doğüstü yaratıklar, dürtülerinin esiri olmuş acımasız insanlar, karanlık temalar ve fantastik öğeler toplumsal bunalımın sinemadaki yansımaları gibiydi. Bir doktor tarafından hipnotize



edilerek cinayet işlemeye başlayan bir katilin anlatıldığı, Alman ekspresyonizminin imza filmlerinden “The Cabinet of Dr. Caligari” bu yıllarda çekildi. Caligari yalnızca karanlık bir temaya sahip değildi, aşırı kontrast değişimleri, abartılı makyajlar, dev tuvallere çizilmiş arka planlar, sivri köşeli binalar ve çarpıcı açılar da filmin teması ve dışavurumculuğun ruhu ile eşleşiyordu. Yine 1922 yılında çekilen

Empresyonizmin amacı dış dünyayı bir realizm ile anlatmak değildi, Sanatçının dış dünyayı yorumlama biçimini, yani deneyimi aktarmaktı. Fransız empresyonistler nesnelliği kendi algıladıkları gibi, bireyselliği ön plana çıkararak ve buğulu bir güzellik içinde sunmayı amaçladı. Film karakterlerinin düşlerini, hatıralarını ve düşüncelerini seyirciye aktararak rüya sekanslarını sinemada



“Nosferatu: A Symphony of Horror” filmi ise Romanya'nın ünlü vampir hikayesi Drakula'yı beyaz perdeye taşımıştı. Film çekildiği dönemde o denli rahatsız ediciydi ki Nosferatu karakterini canlandıran Max Schreck'in gerçekten de bir vampir olduğu söylentisi ortaya çıktı. Drakula kitabının yazar Bram Stoker'ın akrabaları tarafından film dava edilince filmin tüm kopyalarının yok edilmesine karar verildi, neyse ki bir kopya ayakta kaldı ve film bugün hala sinema tarihi ile ilgilenen insanların erişimine açık. Nosferatu da başarılı canavar makyajları, sokaklarda birbiri ardına taşınan tabutlar ve karanlık sahne dekorları ile tam bir Alman ekspresyonizmi örneği idi.



Fransız yönetmenler ise iki savaş arasındaki dönemde Alman yönetmenlerden son derece farklı bir yol izlemişti. Hollywood'un sinema üzerindeki artan etkisi, Fransa'daki yönetmenleri huzursuz etmiş ve bir tavır almaya zorlamıştı. Fransız sinemasındaki atılım, kolektif şekilde alınmış bir karar veya manifestodan ziyade milli duygular barındıran bir reflekti. Empresyonizm akımı kısa süre içinde Fransız sinemasını etkiledi.



Birinci Dünya Savaşı'nın ardından ülkelerin politik ve kültürel iklimlerinin sinemaya yansması, estetik anlayışımıza da şekil verir. Teknik yetersizlikler arasında doğan sessiz sinema, insanlık tarihinin geçirdiği en zor zamanlardan birine tanıklık eder ve dönemin ruhunu bize anlatarak toplumsal hafızada yer edinir. Sanatın, dolaşısıyla da sinemanın bir iletişim aracı olarak yüz sene önce yaşanan buhran ve politik iklimle bağ kurmamızı sağlaması şaşırtıcı, ancak bir o kadar da büyüleyici. Toplumun farklı kesimlerinin birbirini anlaması, birbirinin dertleri ve sorunları ile empati kurması ve bazen kelimeler dahi olmaksızın bize bir hikaye anlatılması sinemanın bir eğlence aracı olmaktan daha büyük etkileri olduğunu da gösteriyor. Beyaz perdenin sessiz yönetmenlerinin sinemaya katkılarını böylelikle anıyor ve özellikle filmseverler için keşfedilmeye değer alternatif sinemanın büyüsunü savunuyoruz!



AKADEMİ

İBRAHİM E. TİRYAKİ İLE RÖPORTAJ



“Vefa biter vefa kalır.” sözünün bir örneği olarak Vefa Lisesinden mezun olduktan sonra da okulla olan bağımızın kopmadığını görüyoruz. Peki “Vefa” sizin için ne anlama geliyor?

1961 doğumluyum, 1971-72 öğretim yılında parasız yatılı olarak Vefa Lisesinde orta bire başladım. Yani 10 yaşlarında evinden çıkmış ve Vefa ailesinin içine girmiştım. Oturduğumuz Avcılar’ın Firuzköy mahallesi o zamanlar Vefa’ya benim için çok uzaktı, 2 araç ile gidilebiliyordu. O yaşta evden ayrı kalmak zor gelmişti. Bir nevi gurbete gitmişim. 6 yıl boyunca arkadaşlarım, öğretmenlerim ve Vefa tüm unsurlarıyla ailem oldu. En büyük sıkıntıyı ise lise bittiğinde okuldan, 6

yıl boyunca birlikte yaşadığım hayatı paylaştığım arkadaşlarımdan, öğretmenlerimden yani okulumdan ayrılırken yaşamıştım. Bu ayrılık çok zor gelmişti. Ardından Almanya’ya üniversite için gidince birden o günün şartlarında Vefa’dan, yani oradaki ailemden çok uzak kalmaya başladım. Ben ortalama başarılı bir Vefa öğrencisiydim. Almanya’da elektronik mühendisliği okudum. Bu esnada Vefamızın kıymetini çok daha iyi anladım. Matematik, fizik, kimya gibi mühendisliğin temel derslerinde Anadolu’nun çeşitli yerlerinden gelen, notları da iyi olan arkadaşlarım çok zorlanıyordu. Demek ki biz Vefalılar çok iyi notlar almamış olsak da gerçekten çok iyi bir eğitim görmüştük. Bu nedenle bizi yetiştiren tüm öğretmenlerimize gönülden çok teşekkür ediyor, hayatta olmayanlara rahmet, yaşayanlara sağlıklı ömürler diliyorum. Vefa içinde olduğum zamanlarda hemen fark edemediğim, fakat geri dönüp bakınca olgunlaştığım, kardeşlikleri, dostlukları, paylaşmayı ve hayatı öğrendiğim gençliğimiz en güzel zamanıdır.

Vefa Lisesi kültürünün kendine has ve yaşatılması gereken bir kültür olduğunu biliyoruz, biz de öğrenciler olarak bu

kültürü yaşatmaya çalışıyoruz. Peki sizin döneminizde bu kültür nasıldı ve siz öğrenciler olarak bu kültürü yaşatmak için ne gibi çalışmalar yapıyor-dunuz?

Vefa Lisesi marşı bu konuyu net olarak tanımlamakta ve her Vefalı bu marşı iliklerine kadar hissedip yaşatmaktadır. Bizlerden öncede kalpler sevgi dolu fikirler ileri idi ve yurdu aydınlatma düşüncesi vardı, bizim zamanımızda devam etti, şimdide bu böyledir. 150 yıldır içimizden, çok başarılı bilim insanları sanatçılar, politikacılar ve iş insanları çıkmıştır ve çıkmaya devam etmektedir. Vefalılar bu güzel vatan için herşeyi yaparlar ve ilim, irfan şeref ve şan en büyük desturlarıdır.

Zamanın geçmesi ve teknolojinin gelişimiyle değişim kaçınılmaz oluyor. Siz, kendi okuduğunuz zamanla kıyaslayınca şu anki Vefa Lisesi geleneklerinde ve öğrencilerde nasıl farklılıklar gözlemlediniz?

Tüm dünyada olduğu gibi internet ve dijitalleşme birçok şeyi değiştirdi. Gelenek ve göreneklerde bundan etkilendi. Şu anda Vefalı kardeşlerimiz teknolojiyi bizlerden her anlamda daha etkin kullanıyorlar ve başarılılar.

Bizim zamanımızda olmayan VEFAMUN gibi, Bilim festivali gibi, Drone takımı gibi günün şartlarına uygun birçok kulüp ve sosyal etkinlikleri yapıyorlar. Bizler gurur duyuyor, sanki kendimiz yapıyormuş gibi mutlu oluyoruz.

Vefa Lisesi günümüzde liseye başlayacak öğrenciler tarafından hedeflenen ayrıcalıklı bir okul. Sizin döneminizde Vefa Lisesinin halk üzerinde nasıl bir izlenimi vardı?

Bizim zamanımızda İstanbul’un en iyi 3-4 okulundan biriydi ve bence devlet okulu olarak bu geçerli. Eğitimi çok iyiydi ve mezunları istedikleri üniversiteye rahatlıkla gidebiliyorlardı. Önemli üniversitelere girişte en iyi öğrenciler yine Vefalılar olurdu. Yani girilmek istenen ismi bilinen çok başarılı bir okuldu.

Vefa Lisesinden mezun olduktan sonra eğitiminizde ve meslek hayatınızda Vefalı olmanın ne gibi avantajları ile karşılaşıntınız?

Öncelikle Vefa Lisesi’nde almış olduğum iyi eğitim üniversite hayatımda işimi çok kolaylaştırdı. Çok iyi bir temelim vardı. Yurtdışından üniversite sonrası

dönünce kendi işimi yapmaya başladım. Bu kararları alırken de Vefanın bana kazandırdığı özellikler etkili oldu. Bir konuda karar vermem gerektiğinde olasılıkların içinde hep Vefalı olanları tercih ettim ve onlarda aynı şekilde bir Vefalı olarak beni tercih ettiler.

Vefa Lisesi Mezunlar Derneği yönetiminde yer almaya nasıl karar verdiniz, süreç sizin için nasıl geçti?

1971-72 yılında Vefa Lisesi’ne geldiğimde henüz derneğimiz kurulmamıştı. Şu anki Başkanımız Hakkı Baliç etüt ağabeyimiz idi. Türkiye’ye geri döndüğümde Boza günü gibi etkinlikleri takip etmeye başladım ve dernek yönetiminde tanıdığım insanlar olduğunu gördüm. Bir müddet sonra onlardan gelen teklif ile Vefamıza olan borcumu ödemek için dernek yönetimine seçildim. Dernek yönetiminde şu anda aşkan yardımcısıyım. Ömrümün sonuna kadar da bir Vefalı olarak maddi ve manevi yapabileceklerimi yapmaya, kalbi sevgi dolu, fikri ileri, yurttta her yeri aydınlatma ilkesinde Vefalılar yetişmesi için katkı sunmaya devam edeceğim. VEFA biter Vefa kalır.

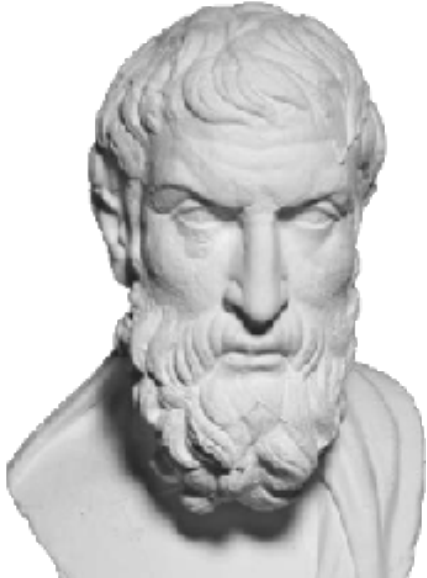
SOSYAL BİLİMLER

EPIKÜRYEN FELSEFE

Ebru Sayan

Epiküryen denilince akla gelen ilk şey elbette “Epiküryen mutfağı” oluyor (Benim yemeğe düşkünlüğümden de olabilir). Aslında bu durum insanların Epikür’ün felsefesini yanlış algılamasından kaynaklanıyor. Bildiğiniz üzere Epiküryen mutfağı özenle seçilmiş malzemelerin ve nadir ve pahalı olan ürünlerin birleştirilmesiyle oluşmuştur. Bu özellikler de insanın gözünde zenginliği ve şöhreti canlandırır. Oysa ki bunların Epikür’ün kastettikleri ile alakası yoktur hatta tam tersidir. Lafı uzatmadan Epikür’ün hayatına ve tabii ki düşüncelerine geçiyorum.

Epikür kimdir?



MÖ 341’in Şubat ayında Atina’ya bağlı olan Samos Adası’nda dünyaya geldi. Büyüdüğü dönem, Klasik Yunan Dönemi’nin son yıllarına denk gelmiş, Büyük İskender o yedi yaşındayken Çanakkale’yi geçip Pers Krallığı’na saldırmıştı. Hitabet alanında Platon’un öğretileri ile eğitildiği düşünülmektedir (Platon yedi yıl önce ölmüştü). Bu yüzden de sözlü ve yazılı hitabeti güçlü olduğu söyleniyordu. Büyük İskender’in ölümüyle ailesi ile birlikte Türkiye’de bir kıyı kenti olan Colophon’a sürülmüşlerdi. Buradan sonra çalışmalarını yürütmek için “Bahçe” adı verilen bir adada, yeşilliklerin ve doğanın içinde, onu anlayan arkadaşlarıyla beraberdi. Kinik felsefesi ile yakınlaşmış olan Epikür, bu felsefenin dürüstlük anlayışını sevmiş ama anlayışa saygısızlık ve kabalığı değil iyilik ve centilmenliğin eşlik etmesi gerektiğini savunmuştu. Epikür’ün felse-

fesinin ondan önce gelenlerden daha evrensel olması, Helenleştirme politikasına bağlıdır. Onun Platon karşıtı görüşleri, temel felsefesini oluşturmuştur. Kendinden sonra Lucretius ve Cicero gibi kişilikleri de etkilemişti. MÖ 270 yılında vefat etmiş ve bulunduğu üzere hiç evlenmemişti. Öncelikle Bahçe’den söz etmemiz gerek çünkü onu anlamak için ilk çalışma yaptığı yeri öğrenmenin bize fayda sağlayacağını düşünüyorum. Peki nedir Bahçe?

Her bir bitkinin, çiçeğin büyümesine tanıklık etmektir. Bir gülün en güzel çağını yaşadıkdan sonra solmasına şahit olmaktır. Kurumuş olanın başını koparmaktır. Ağacın üzerinde yol alan karıncayı, bir kayısının dalında çürüyüşünü, bir zeytin dalının olgunlaşmasını seyretmektir. Bir bahçede ne kadar doğum varsa o kadar da ölüm vardır. Bir bahçe hayatın bütün zıtlıklarını barındırır, mikrokozmostur. Bahçeye dikkatle bakan, bütün bir evreni görür.

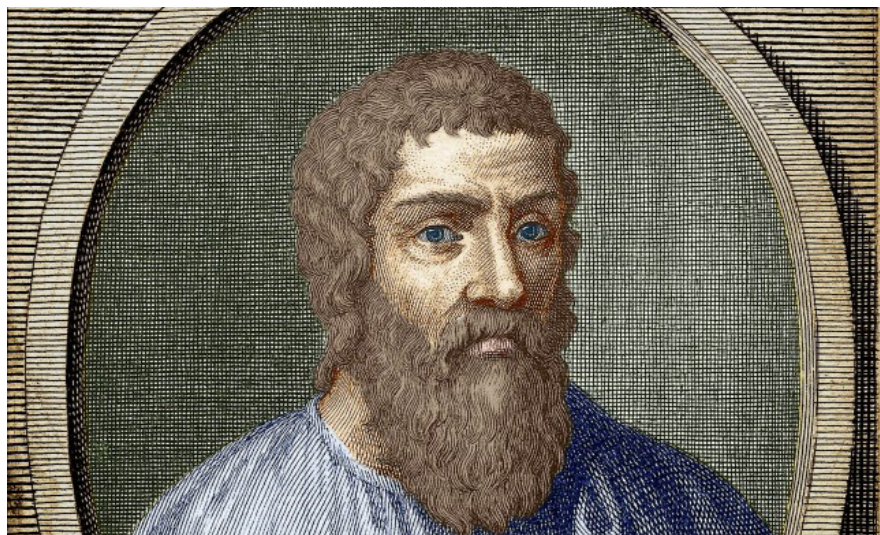
Tetrpharmakos ya da mutluluğun temel dört kuralı;

- 1.Tanrı’dan korkmayın.
- 2.Ölümünden korkmayın.
- 3.İyi olanı elde etmek kolaydır.
4. Korkunç olana katlanmak kolaydır.

“Mutlu ve ölümsüz olan ne kendisi huzursuzdur ne de başkasını huzursuz eder. Bu sebeple de olaylara öfkeli ya da tarafı yaklaşmaz. Zira bu özellikler zayıf karakterlerde bulunur.” Tanrıların (Mitolojik Dönem-Antik Yunan tanrıları) insanları sadece yarattığını ve onlarla ilgilenmediklerini açıkladı. Yani onların bize korku salmak ve böylece istediklerini yaptırmak gibi bir niyetleri yoktu. Bununla beraber herhangi bir umut kaynağı da olamazlardı. İnsanlar yeryüzünde tek başınaydı. “Yeraltında, başımızın üzerinde ve genel olarak tüm evrende ne yaşandığını anlamadan tam bir huzur yakalayamaz ve kendimizi güvende hissedemeyiz.”

Bunu da şöyle yorumlamak daha uygundur: Şimdi bir sınavda olduğunuzu ve bu sınavın sizin için gerçekten önemli olduğunu hayal edin. Ama öğretmeniniz sürekli sizin etrafınızda

olduğunu da hayal edin. Rahatsız hissetmez misiniz? Acaba yanlış mı yaptım, neden sürekli benim yanımda, işlemlerim mi hatalı, okunaklı yazmadım mı? Bu böyle uzar gider ama siz o anda



mantıklı hareket edemez olursunuz ve endişe bütün vücudunuzu sarar. Erma Bombeck’in de dediği gibi “Endişe sallanan sandalye gibidir. Size yapacak bir şey verir ama sizi hiçbir yere götürmez.”

Uzun lafın kısıası aslında Epikür için ilk ateist diyebiliriz ama tabii yaşadığı dönemde ve insanların inançlarını da göze alarak bazı yargılara varmamamız gerekir. (İslamiyet ve Hristiyanlık henüz doğmamıştı). Bu yüzden onun geride kalan düşüncelerini yok sayamayız.

Epikür’e göre felsefe, tartışmalar ve fikir ayrılıklarının konuşulmasıyla mutlu bir yaşamı getirir. İlk öğüdü ise “Lat-

he biosas” yani “Kendinizi fark ettirmeden yaşayın.” Onun felsefesi öncelikle bireyi hedef alır çünkü eğer birey kendini mutlu edebiliyorsa toplumun da mutlu olacağı kanaatindedir. Psi-

kolojiden sosyolojiye bir akış gibi. Bu yüzden de topluluklara seslenmez. Bu felsefenin en temelinde ruhun huzur halinde olması bulunduğu için insanların onlara iyi gelmeyecek olan şeylerden kaçmalarını önerir. Yani o zamanlarda insanın üzerinde baskının bulunduğu (sosyal sınıf farkları, savaş dönemleri) ve mutluluğa erişebilmek için de bunlardan olabildiğince uzak durulması gerektiğini söyler. Ancak bu şekilde sakın kalınıp mantıklı kararlar alınabileceğini vurgular. Aslında bireyselliliğin başladığı bir dönem olarak nitelendirilebilir. Sınırların genişlediği, insanların bir şehirden diğerine gitti-

ği ve belirsizliğin hakim olduğu bir dönemdi. Hem politik olarak çalkantılar hem de krallık içi tartışmalar vardı. İnsanlarda huzursuzluk hakimdi.

Epikür’ün felsefesi daima yanlış anlaşılmaya açık bir felsefe olmuştur. Temelinde mutluluk ve mutluluğun temeline de hazı koyan bir felsefe nasıl yanlış anlaşılmasın? Epikür akıl ve aklın yaşatacağı hazdan bahseder. “Acı çekmeyen insan mutludur.” Acının hazzıya bağlı olduğunu belki de ilk ortaya atan kişidir ve hakkında da en çok konuşan da odur. Peki mutlu bir hayatın peşinden koşan ve mutluluğu sadece hazların, getireceğine inanan Epikür hazzın acı getirdiğini söyleyerek kendisiyle çelişmez mi? “En büyük hazzıya hiçbir acı hissetmediğimiz zaman ulaşırız. Haz varken kesintiye uğramadığı sürece ne beden ne de zihin acı çeker.” En büyük hazzıya acı hissetmediğimiz zaman ulaşırız. Epikür “huzursuzluğun yokluğu” adını verdiği bir kavramdan bahsetmiştir. Hayatımızdaki tüm huzursuzlukları çıkarttığımız zaman haz ve devamında mutluluk kendiliğinden gelecektir. Aslında döngüye benziyor. Mutluluğun temeli güvendir, güven korku hissetmemek demektir, peki korkuyu nasıl hissetmeyeceğiz? O korkunun, bize acı çektiren temelini ve sebebini iyice çözüp kontrolü sağlayarak. Kaçarak gelen mutluluk hiçbir işe yaramaz ve kısa sürelidir.



YAŞAM

KIZ CODE VE MÜJDE ESİN

Selan Vatansever

Türkiye’de kız çocukları eğitim hakkından mahrum bırakılmaya devam ediliyor. Kimi ilkokul eğitimi dahi alamazken kimi de üniversiteye gönderilmiyor. Bu yapılan cinsiyet ayrımı gibi tüm engellemelere ve ayrımlara rağmen yoluna devam etmeyi başaranlar da var. Müjde Esin bu örneklerden biri.

Müjde Esin, KızCode ile genç kız ve kadınların eğitim alanında yaşadığı zorlukları aşmalarına yardımcı olmayı, özellikle de genç kızları toplumda ve iş yaşamında aktif rol oynayacak bireylere dönüştürmeyi amaçlıyor. Program kapsamında gerekli ekipmanlar sağlanırken bir yandan da katılımcıların beceriler edinmesi için eğitimler düzenleniyor.

Katılımcıların analitik zekasını geliştirecek teknoloji eğitimleri üzerine atölye çalışmaları yapılıyor. Kızların çevresinde yaşadığı sorunları fark etmesi sağlanıyor. Bilim ve teknolojiyle çözümler ve projeler üretmeleri için onları cesaretlendirip gelecek hayatlarına katkılar sunuluyor.

Türkiye’de çocukların bilgisayarlardaki yazılımın dili olan kodlamayı öğrenmesi için yeni projeler devreye alınıyor ve bu alandaki bazı projeler ise eğitimde daha dezavantajlı durumda bulunan kız çocuklarını hedefliyor. Bilgisayarların çalışmasını sağlayan programlar, internet siteleri, her geçen gün sayıları artan mobil uygulamaların hepsi birer kod ürünü. Yani hepsi birer yazılım dili olan kodlamaya ihtiyaç duyuyor. Yazılımın dili olan kodları ise çocukluktan öğrenmek çok büyük artılar sağlıyor.

KızCode nedir?

KızCode, 31 yaşındaki genç sosyal girişimci Müjde Esin’in geliştirdiği bir platform. Esin’in geliştirdiği bu platform, İngiltere’de başarı bursuyla akademik kariyerini tamamladıktan sonra Londra’da yaşayan göçmen genç kız ve kadınların İngiltere’ye entegrasyonunu sağlamak ve onlara iş imkânı yaratmak için yola çıkan bir sosyal girişim projesi olan KızCode 2015 yılında hayata geçirildi. Daha sonra Türkiye’ye uyarlandı.

KızCode, dezavantajlı bölgelerdeki kız çocuklarının ve genç kadınların; kodlama, bilim ve teknoloji yoluyla hayatın kenarından merkezine taşınmasını, teknoloji ve bilimle iç içe olmalarını hedefleyen bir sosyal girişim kuruluşudur. KızCode platformu, kodlama, proje yönetimi, sunum ve diğer beceriler üzerine atölye çalışmaları düzenliyor. Sosyal girişimcilikte kuruluşun maddi geliri şirketlere sağladıkları sosyal sorumluluk etkinlikleriyle elde ediyorlar. Şirketlerin çalışanlarının kız çocuklarına verdikleri eğitim ve mentorluk desteği de bunlara örnek.

Teknoloji, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de daha çok erkekler tarafından tercih edilen bir sektör. Dünyada da pek çok organizasyon ve firma bu durumu değiştirmek için KızCode gibi çalışmalar yapıyor. Özellikle yazılım ve program geliştirmede en önemli alanlardan olan kod yazmada kadın sayısını artırmak için çalışılıyor.

İlk İngiltere ve Türkiye’de devam ettiklerini şimdi ise Pakistan ve Orta Doğu’da da iki ayrı ülkeyle beraber görüşmeler yapmakta olduklarını belirten Müjde Esin pandemi sonrasında da yine tekrardan farklı ülkelerde çalışmaları olacağını ifade etti. Esin, daha fazla kız çocuğuna ulaşabilmek için KızCode’u bir enstitüye dönüştürmeyi hedefliyor. *“En fazla entegrasyon problemi özellikle eğitim alanında yaşayan kız çocuklarıydı. Özellikle Türki-*

ye’den gelen göçmen kız çocukları üzerine yoğunlaştım ve KızCode aslında böyle doğdu.”

KızCode neyi hedefliyor?

“Toplum merkezinin kenarına atılmış kız çocuklarının merkeze gelmesini amaçladığımız bir eğitim modeli geliştiriyoruz. Bunu üniversitelerdeki pedagojiyle destekleyerek hem teknolojiyi bir araç olarak kullanıyoruz hem de özellikle okula gönderilmeyen kız çocuklarına da ulaşma fırsatı elde ediyoruz. Bizim asıl amacımız küçüklükten itibaren bilimi ve teknolojiyi kız çocuklarına sevdirebilmek. Çünkü bu alandan uzaklaştırılan çok fazla kız çocuğu gözlemliyoruz. Dolayısıyla ilk başta onları sevdirecek ve oyunlaştırarak eğitimler düzenliyoruz. Bunun yanında okula gönderilmeyen kız çocuklarına da denk geliyoruz. İlk başta bu amaçla çıkmamıştık ama sonucunda okula gönderilmeyen kız çocukları olduğunu gördük. Devletle beraber, milli eğitim müdürlükleriyle ve kaymakamlık vesilesiyle de bu kız çocuklarına ulaşip ailelerini ikna ediyoruz.”

Müjde Esin’in Hikayesi

Başarılı girişimci Müjde Esin, Ağrı’nın ufak bir ilçesi olan Patnos’da dünyaya geldi. 6 kardeş olan Esin’in bir de ikizi var. Erkek olan ikizinin eğitim hayatına başlama fırsatı olup da kendisinin olmadığı bir coğrafyada dünyaya gelmek, Müjde Esin’i bu yolda en çok cesaretlendiren etkenlerden birisi oldu.

Liseden sonra tüm okuma isteğine rağmen özellikle ailesine uzak olması sebebiyle üniversiteye gönderilmeyen ve ailesi tarafından geleneksel bir ev hanımı olması beklenen Esin, tam 5 yıl sonra okuma hakkını kazandı. Ailesinin evinde yaşadığı yıllar boyunca ona ilham veren bir kitap okudu ve yazarına ulaşmaya karar verdi. Türkiye’deki ünlü profesör, üniversite sınavına girmesine yardımcı oldu. Esin sınavı geçti ve ailesinin onaylamasına rağmen girdiği üniversiteye başladı. Bu sırada dijital teknoloji ve kodlama alanında kendini yetiştirdi ve yine ailesinin onaylamasına rağmen çalışmaya başladı. Çalışma arkadaşından aldığı destekle dil ve yüksek lisans eğitimi için İngiltere’ye gitmeye karar verdi. İngiltere’deki dil kursunu başarıyla tamamlayan başarılı girişimci, Westminster Üniversitesinde başarı bursuyla yüksek lisans yaptı.

Bir o kadar rötarlarla ve engellerle dolu, yoğun ve zorlu yolda eğitimini başarıyla tamamlamıştı. Fakat aklında ise onun kadar şanslı olmayacak başka kız çocukları vardı. Eğitim, herkesin en temel hakkı, bir insanın hayatına dokunabilirsek ne mutlu bize diye düşünen Müjde Esin’in girişim öyküsü de işte böyle doğdu.

Kendisi gibi eğitimden mahrum bırakılan kız çocuklarının yolundaki taşları ortadan kaldırabilmek için üniversitede KızCode projesini başlattı. İngiltere İçişleri Bakanlığı ve Üniversiteler Birliği tarafından 2015 yılının en iyi sosyal sorumluluk girişim ödülünü kazandı. Projesini artık hem İngiltere hem de Türkiye’de sürdüren Müjde Esin, Garanti Bankası’nın, Ekonomist dergisi ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) iş birliğiyle bu yıl 12. kez gerçekleştirdiği Türkiye’nin Kadın Girişimcisi Yarışması’nda KızCode projesiyle “Türkiye’nin Kadın Sosyal Girişimcisi” ödülünü kazandı.

KızCode ile Başarılar Kazanan Genç Kadınlar

KızCode’a katılan çocuklardan başarılarına imza atanlar da var. Bunlardan biri 15 yaşındaki Dila. KızCode İngiltere mezunlarından. Annesi hem kanser hem de yüksek şeker hastası ve bacağının kesilmesi söz

konusuydu. Dila bunun için bir çip tasarlayarak annesinin şekerini kontrol altında tutmayı başardı ve bu başarısıyla birçok hastaya da umut ışığı oldu. İngiltere’den fonlama ve destek alan Dila bu sayede bir üniversiteden de burs aldı ve eğitim hayatına devam etti. Başka bir örnek olan Beyza ise disleksi için yaptığı bir projede fonlama aldı

Ebrar Atabay ise Bursa Gemlik’te eğitime katılan bir kız çocuğu. Çevreye zarar veren bir hammadde olan ABS kokusunu suya hapseden bir prototip geliştirdi. Onlar gibi kız çocukları çeşitli başarılarla imza attı. Programa katılan öğrenciler, iş güvenliği için Akıllı Baret, Fintech Dijital Kumbara, Akıllı Çöp Kutusu ve sokak hayvanları için Akıllı Yemlik gibi yaratıcı, yenilikçi ve hayatı kolaylaştıran projeler geliştirdi. Müjde Esin, geçen sezon eğitim alan öğrencilerle de hala temasta olduğunu belirterek özellikle Avrupa’da düzenlenecek bilim şenlikleri için hazırlandıklarını söyledi.

21 OCAK DÜNYA SARILMA GÜNÜ

Berra Nur Ay

Dünya Sarılma Günü ilk olarak 21 Ocak 1986 tarihinde Amerika Michigan’da kutlanmaya başlandı. Ülkemizde çok bilinen bir gün olmasa da şu an birçok ülkede 21 ocak, Dünya Sarılma Günü olarak kutlanıyor.

Sarılmanın vücudumuz ve beynimiz üzerinde birçok olumlu etkisi olduğunu biliyoruz. Peki bilmediğimiz başka nasıl olumlu etkileri var? Gelin birlikte öğrenelim. Sarıldığımız zaman vücudumuzda salgılanan toplumda “aşk hormonu ve iyi hissetme hormonu” olarak da bilinen oksitosin hormonu mutlu olmamızı, iyi hissetmemizi sağlıyor ve sarıldığımız kişi ile aramızdaki bağı güçlendiriyor. Oksitosin hormonu bağışıklık sisteminin güçlenmesinde de etkin rol oynuyor ve buna bağlı olarak oksitosin hormonunun güçlendirdiği bağışıklık sistemi acı eşliğini yükselterek acılarımızı, ağrılarımızı azaltıyor. Ayrıca kalp hastalıklarına yakalanma riskini düşürüyor ve dolaylı olarak kalp hastalıklarına yakalanma riskini azaltıyor. Son olarak bildiğimiz de gibi sarılmak kaygıyı ve stresi de azaltıyor.

Koronasız günlerde sevdiklerimize sarılmamız dileğiyle...



KAYNAKÇA

GazeteVefa
Ocak-Şubat 2021
Sayısı Kaynakça

GazeteVefa Kasım 2021 sayısında yer alan tüm yazıların kaynakçalarına ulaşmak için QR kodu taratın.



GazeteVefa Geri
Bildirim Formu

Sizlere daha iyi bir deneyim sunabilmek için düşüncelerinizi veya geri bildirimlerinizi öğrenmekten mutluluk duyarız.



Gazete Vefa Ekibi

Genel yayın yönetmeni: Merve Abacı
Editörler: Betül Sancaklı, Helen Özyayın
Editör yardımcısı: Salih Cem Ersoy
Tasarım Editörü: Hakan Gölbeğ
Tasarım editörü yardımcıları: Eren Akdoğan, Zelaya İmge, Zeynep Tabo, Emre Günaldı, Zeynep Poyraz
PR başkanı: Deniz Şehvar Hacısalıhoğlu